

Caribisch Orgaan voor Hervorming en
Ontwikkeling i.o.

Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en Sint Maarten - derde kwartaal 2021

Datum	3 september 2021
Status	Finale versie

Inhoudsopgave

Uitvoeringsrapportage landspakketten Q3 2021	3
1. Inleiding	3
2. Voortgang uitvoeringsagenda Aruba	3
3. Voortgang uitvoeringsagenda Curaçao	4
4. Voortgang uitvoeringsagenda Sint Maarten	5
Bijlage A: Voortgang uitvoeringsagenda's op maatregelniveau	7
Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op maatregelniveau	7
Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op maatregelniveau	13
Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op maatregelniveau	20
Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage	27
Bijlage B.1: Zienswijze Aruba	27
Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao	27
Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten	27
Bijlage C: Reactie Tijdelijke Werkorganisatie op Zienswijzen	28
Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba	28
Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao	28
Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten	29

Uitvoeringsrapportage landspakketten Q3 2021

1. Inleiding

Sinds begin 2021 is met de autonome landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten (hierna: de Landen) gewerkt aan de invulling van de Landspakketten. In zogenaamde Uitvoeringsagenda's zijn per kwartaal concrete afspraken uitgewerkt die in het kader van de Landspakketten zijn gemaakt tussen de respectievelijke Landen en Nederland. Deze afspraken geven aan welke resultaten wanneer beoogd worden en zijn leidend bij de activiteiten die ontplooid worden. Deze Uitvoeringsrapportage betreft de voortgang op de Uitvoeringsagenda's gedurende het derde kwartaal van 2021.

De volgende secties van de Uitvoeringsrapportage beschrijven de specifieke ontwikkelingen en voortgang van de Uitvoeringsagenda's van dit kwartaal per Land. Bijlage A bevat een voortgangsrapportage op maatregelniveau. De zienswijzen van de Landen op deze rapportage, evenals de reactie van de Tijdelijke Werkorganisatie, zijn bijgevoegd als respectievelijk Bijlage B en C.

Deze rapportage over het derde kwartaal van 2021 (1 juli 2021 – 30 september 2021) is opgesteld op 3 september 2021 en beschrijft derhalve de ontwikkelingen en voortgang voor de drie Landen per 3 september 2021.

2. Voortgang uitvoeringsagenda Aruba

Ook over het derde kwartaal van 2021 haalt Aruba weer nagenoeg alle deadlines uit de Uitvoeringsagenda, ondanks het demissionaire kabinet en de zomervakantie. De ambtelijke inzet om de mijlpalen te realiseren én kwaliteit te leveren is hoog. De samenwerking tussen Aruba en Nederland verloopt over het algemeen goed. Hoewel stevige inhoudelijke discussies niet geschuwd worden, zitten beide landen constructief in het proces. Notie daarbij is dat veel van het werk aan Arubaanse kant wordt uitgevoerd door een beperkt aantal mensen, waarop de druk dus hoog is. Hierin schuilt een reëel risico voor de nabije toekomst, zeker als onderzoeken leiden tot concrete veranderacties die gecoördineerd en uitgevoerd moeten worden.

Op maatregelniveau kan worden geconstateerd dat er in de afgelopen periode conform planning uit de Uitvoeringsagenda verschillende onderzoeken zijn opgestart. Daarnaast wordt gewerkt aan een aantal meer concrete acties (bijvoorbeeld m.b.t. luchtvaartsamenwerking over de landen heen en het digitaliseren van diensten m.b.t. gronduitgifte). Ook wordt de nodige wet- en regelgeving opgesteld. Zo is nieuwe wetgeving met betrekking tot het bestrijden van witwassen en terrorisme conform afspraak inmiddels in werking getreden. Een belangrijke mijlpaal die in voorbereiding is, is besluitvorming over de wijziging van het belastingstelsel (introductie BTW en vereenvoudiging) en de hervorming van de Belastingdienst. De besluitvorming moet uiterlijk 15 november 2021 plaatsvinden, zodat de stelselhervorming per 1 januari 2023 kan ingaan.

Er zijn ook enkele deadlines uit de Uitvoeringsagenda niet gehaald. In de meeste gevallen lag de oorzaak in voortschrijdend inzicht; tussentijds werd in goed overleg gekozen voor een iets andere aanpak of koos men ervoor meer tijd te nemen omdat dit het resultaat ten goede zou komen. Het werken met een P-cyclus met prestatie management – belangrijke randvoorwaarde voor de

kwaliteitsverbetering van de overheid – per 1 januari 2022 bleek niet haalbaar omdat het wetgevingsproces niet tijdig kon worden afgerond.

De voortgang op maatregel F.3 (zorgstelsel) behoeft aandacht. Er is onenigheid tussen Aruba en Nederland over de scope en gewenste insteek van F.3, waarbij ook de discussie over de korting van Afl. 60 mln op de zorg nog steeds speelt. Als gevolg hiervan is het gezamenlijk acteren tot stilstand is gekomen. Dit zal op bestuurlijk niveau moeten worden geadresseerd.

3. Voortgang uitvoeringsagenda Curaçao

De uitvoering van het landspakket Curaçao heeft het afgelopen kwartaal vertraging opgelopen als gevolg van de regeringswisseling en de daardoor ontstane politieke discussie over de Rijkswet COHO. De derde Uitvoeringsagenda kon daardoor pas eind juli vastgesteld worden (met een looptijd van 15 augustus t/m 30 september) en bevat vooral een actualisatie van eerder afgesproken tijdpladen.

Curaçao heeft op 23 augustus 2021 een nationale hervormingscommissie regering Curaçao ingesteld, dat de coördinatie en monitoring van de uitvoeringsagenda aan Curaçaose zijde op zich neemt. De Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) heeft nog geen kennis met de hervormingscommissie kunnen maken. Het ontbreken van een goed werkende operationele programmaorganisatie begint zich te gevoelen. Er is behoefte aan heldere afspraken over de overlegstructuren, mandaten, informatiestromen, werkbudgetten etc.

De contacten met de ministeries op ambtelijk niveau liepen de afgelopen maanden grotendeels en op constructieve wijze door. Dit geldt ook voor de onder de tweede uitvoeringsagenda opgestarte projecten. Hierdoor konden toch een aantal resultaten worden geboekt, zoals het afronden van de onderzoeken naar *red tape*, *cost of doing business* en de *wetgevingsfunctie*. Voor veel projecten moest in de derde uitvoeringsagenda de planning worden aangepast. Dit heeft ook te maken met onhelderheid over de beschikbare werkbudgetten van het voormalig Coördinatie Monitoring Team (CMT). Die helderheid moet nu snel komen.

Het werkbezoek van de TWO in de week van 25 augustus – 2 september 2021 is geannuleerd. In zijn brief van 23 augustus gaf minister-president Pisas aan dat de afspraken tijdens dit werkbezoek niet door konden gaan, in verband met een conflicterende dienstreis van (een deel van) de hervormingscommissie. Hiermee verviel het nut van het geplande werkbezoek. Het werkbezoek had tot doel de uitvoeringsagenda voor het vierde kwartaal voor te bereiden, de samenwerking tussen TWO en de nieuwe hervormingscommissie te bespreken en een verdiepingsslag te maken op een aantal thema's uit het landspakket, met name financieel beheer (thema A) en kosten en effectiviteit publieke sector (thema B). Het vervallen van het werkbezoek heeft mogelijk tot gevolg dat een aantal projecten binnen deze thema's vertraging zullen oplopen.

Reeds meerdere malen is aandacht gevraagd voor de voortgang en samenwerking bij de hervorming van het kansspelbeleid (H.2/H.19). De TWO constateert ook dit kwartaal geen progressie. De (bijgestelde) afspraak uit de derde Uitvoeringsagenda wordt niet gehaald.

Er is voorts nog geen zekerheid over het behalen van de maatregelen in de uitvoeringsagenda waarvan de planning werd voorgeschreven door de RMR van 18 juni 2021. De TWO heeft nog geen (concept) plan van aanpak ontvangen dat ziet op het minimaliseren van de financiële verliezen bij het CMC (F.3). De (concept) plannen van aanpak voor het fiscaal stelsel (C.1) en de belastingdienst (C.4) zijn op 30 augustus ontvangen. Dit is een krap tijdpad, gelet op de noodzakelijke afstemming met Nederland voor de deadline van 15 september. De TWO vraagt nadrukkelijk aandacht hiervoor. Besluitvorming in de Raad van Ministers over de maatregelen om het schommelfonds bij de SVB in 2022 en 2023 in evenwicht te brengen heeft plaatsgevonden. De eerste maandelijkse voortgangsrapportage over de uitvoering van deze maatregelen (deadline 31 augustus) is echter nog niet ontvangen.

4. Voortgang uitvoeringsagenda Sint Maarten

De wijze waarop Sint Maarten gedurende het afgelopen kwartaal invulling heeft gegeven aan de uitvoering van de afspraken uit de Uitvoeringsagenda geeft een wisselend beeld. Een deel van de deadlines is nagenoeg gehaald of kon met een geringe vertraging worden gerealiseerd. Ten aanzien van enkele maatregelen zijn de afspraken niet binnen de beoogde termijn nagekomen. De beschikbare capaciteit voor de uitvoering van de maatregelen uit het landspakket aan Sint Maartense zijde blijft een aanhoudend punt van zorg, aangezien de capaciteit op Sint Maarten nog beperkter is dan op de overige twee landen. Het is daarom van belang dat bij het formuleren van uitvoeringsactiviteiten eveneens bezien wordt of en hoe *capacity building* een onderdeel van de maatregel kan zijn.

De samenwerking op ambtelijk niveau verloopt constructief. Echter, het is van belang dat Sint Maarten ten tijde van het maken van afspraken die worden opgenomen in de Uitvoeringsagenda overziet wat de implicaties zijn van de afgesproken uitvoeringsactiviteit. Veelvuldig wordt gedurende het kwartaal duidelijk dat met de beschikbare capaciteit het beoogde resultaat niet kan worden behaald. Waar mogelijk wordt dan ad-hoc naar een werkbare oplossing gezocht waarbij assistentie van Nederlandse zijde wordt geïntensiveerd.

Gevolg hiervan is dat vanuit de TWO/COHO i.o. meer actieve ondersteuning wordt geboden aan Sint Maarten dan aan de overige twee landen. Bij het opstellen van veel plannen van aanpak was Nederland bijvoorbeeld de primaire penvoerder. In deze situatie is het van cruciaal belang dat Sint Maarten eigenaarschap blijft voelen voor de hervormingen en dat Nederland niet tot probleem-eigenaar verwordt. Dit is een punt dat de komende periode aandacht behoeft in de wijze van samenwerking tussen de beide landen.

Sint Maarten is in het derde kwartaal van 2021 gestart met de uitvoering van enkele belangrijke maatregelen uit het landspakket. Zo werden plannen van aanpak vastgesteld ten aanzien van enkele belangrijke maatregelen in het thema Financieel beheer (thema A) en thema Economische hervormingen (thema E). Ook is Sint Maarten het proces van een *peer review* met het Centraal Bureau van Statistiek (CBS) gestart. De beschikbaarheid van betrouwbare data is een belangrijke pijler voor Sint Maarten en voorwaardelijk voor diverse maatregelen in het landspakket. Het is dan ook van belang dat de afdeling STAT wordt versterkt en geoptimaliseerd. Daarnaast is het plan van aanpak ten aanzien van Disaster Risk Management beleid en –financiering gereed.

Binnen het thema effectiviteit publieke sector (thema B) is het plan van aanpak voor de doorlichting van de overheids NV's (B.2) gereed. Voorts is een *road map*

opgesteld ten aanzien van het strategisch personeelsbeleid. De vaststelling van deze *road map* heeft vertraging opgelopen omdat Sint Maarten zich niet kan vinden in de onderzoeksmethodologie en de *road map* wenst aan te vullen met aanvullend onderzoek ter onderbouwing. Ten aanzien van de implementatie van de adviezen van de taskforce corporate governance (B.15) is een overeenkomst ondertekend en zijn de beoogde plannen van aanpak opgeleverd.

De maatregelen die zien op de arbeidsmarkt (E.1), illegale tewerkstelling (E.3) en de houdbaarheid van het zorgstelsel (F.3) zijn nog steeds aanleiding tot extra aandacht. De beschikbare capaciteit voor de uitvoering van deze maatregel aan Sint Maartense zijde is een aanhoudend punt van zorg. Voor deze maatregelen is nu een tijdelijke oplossing gevonden. Het is belangrijk dat een meer structurele oplossing wordt gevonden om de continuïteit van de uitvoering van deze maatregelen te waarborgen. Daarnaast is de voortgang op de uitvoering van maatregel H.12 (criminaliteitsfonds) en de maatregelen die zien op detentie (H.20/H.21) opnieuw onvoldoende.

Bijlage A: Voortgang uitvoeringsagenda's op maatregelniveau

Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op maatregelniveau

Thema / Maatregel		Status ¹	Toelichting (realisatie beoogde resultaten uitvoeringsagenda)
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER			
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Het juridisch kader wordt aangepast als basis om de financiële kolom te versterken. Zo is de inrichting van modellen en processen begroting jaarrekening opgeleverd. Daarnaast is onlangs de aanbestedingsprocedure afgerond voor een onderzoek naar hoe de financiële organisatie te versterken.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Er zijn verkennende gesprekken gevoerd die hebben geleid tot afspraken voor Uitvoeringsagenda 4.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.		Een eerste knelpuntenanalyse is verwerkt in een plan van aanpak voor nader onderzoek, dat inmiddels is vastgesteld. Er is gekozen om prioriteit te geven aan A.1 en de aanbesteding voor A.3 naar het najaar van 2021 door te schuiven. De start van het onderzoek is voorzien in januari 2022.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Er wordt n.a.v. een inmiddels uitgevoerde doorlichting een implementatieplan opgesteld om de basis op orde te krijgen voor wat betreft de inkoopfunctie. Daarbij is enige vertraging opgelopen vanwege overleg met de leverancier over de optimale aanpak.
THEMA B. KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR			
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.		Hiervoor wordt zorggedragen door Aruba.
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Het concept plan van aanpak is opgesteld en kan nu worden vertaald in een uitvraag/aanbesteding. Het komen tot consensus over het plan heeft meer tijd gekost dan verwacht.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.		Aruba heeft tijdig een assessment opgeleverd van mogelijke samenwerkingskansen. Daarbij verloopt de samenwerking op dit gebied via de Regiegroep Luchtvaart bijzonder goed, Aruba heeft hierbij een voortrekkersrol.

¹ **groen:** verloopt volgens afspraak | **oranje:** heeft aandacht | **rood:** bijsturing nodig

B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.		De verkenning van de mogelijkheden van de wetgevingspool heeft enige vertraging opgelopen, maar er wordt voortgang geboekt. Verder wordt gewerkt aan de voorbereiding voor een bestuurlijke sessie over de ontwikkeling van de overheidsorganisatie, wat conform afspraak verloopt.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versobering ontwikkeld en geïmplementeerd.		Het onderzoek loopt en zal naar verwachting in oktober leiden tot een rapportage. Een parallel daaraan uitgevoerde vergelijking van de verordeningen t.b.v. normering van topinkomens is uitgevoerd, de implicaties worden met de landen besproken.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).		Er wordt gewerkt aan een startnotitie voor het aanpassen van de H9 van de LMA en overige artikelen met betrekking tot doorstroom en uitstroom.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.		Aruba heeft een inventarisatie gedaan van de omvang van de externe inhuur.
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		De aanbesteding is afgerond, het onderzoek is inmiddels gestart.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.		Aruba werkt aan een plan van aanpak om het doorstroom- en doorgroeibeleid te moderniseren. Daarnaast wordt gewerkt aan de juridische verankering van de p-cyclus, wat meer tijd in beslag neemt dan voorzien. De beoogde ingangsdatum van 1 januari 2022 wordt niet gehaald. 2022 wordt nu een "oefenjaar", formele start 1 januari 2023.
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		De digitalisering van een aantal services van DIP is in voorbereiding conform opgeleverde shortlist van aan te sluiten diensten.
THEMA C: BELASTINGEN			
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Bestuurlijke besluitvorming (uiterlijk 15 november) over een herzien belastingstelsel per 1 januari 2023 is in voorbereiding. Daartoe zijn onder meer calculaties, concept wetgeving en haalbaarheidsstudie uitgewerkt. Centraal in het nieuwe stelsel staan de invoering van BTW en de vereenvoudiging van het stelsel (minder regelingen).

C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen.		De stappen hiertoe worden conform afspraken gezet. Zo zijn de concept wetteksten gereed.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.		Dit loopt mee in de aanpak van maatregel C.4.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		De acties zijn bepaald en in de tijd uitgezet.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.		Hoewel enkele mijlpalen verschoven zijn, is de verwachting nog steeds dat de regeling per 1 januari 2022 wordt ingevoerd - behoudens tijdsige behandeling in RMR en Staten.
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR			
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.		Wordt niet vóór 2022 opgepakt.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.		De AML/CFT is inmiddels aangeboden aan de Staten ter behandeling, DGS loopt volgens planning. Verder is een planning opgesteld voor de overige benodigde aanpassingen in de wetgeving.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN			
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		De aanbesteding is afgerond, het onderzoek is opgestart.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		De inventarisatie van bestaande onderzoeken loopt. Ook wordt gekeken naar (knelpunten in) de gegevensuitwisseling tussen betrokken organisaties. Dit is input voor een meerjarig plan van aanpak dat begin 2022 gereed moet zijn.

E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.		De aanbesteding van het onderzoek naar het stelsel is afgerond, onderzoek zit in de startfase. Het protocol tussen Nederland en Aruba waarin de afspraken over het voedselhulpprogramma worden geformaliseerd is nog niet ondertekend. Er zijn nog gesprekken gaande tussen Aruba en de lokale uitvoeringsorganisaties om het programma aan te scherpen en nader af te stemmen. Aruba heeft in de afgelopen periode wel voedselpakketten verstrekt.
E.5	Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekt de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		De doorlichting is gaande en loopt volgens planning, de eerste resultaten zijn inmiddels besproken.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.		Er wordt onderzocht hoe de inning en afhandeling van juridische zaken kan worden verbeterd, waarvoor de richting is bepaald en nu procesafspraken zijn gemaakt voor nadere uitwerking. Ook wordt een aantal processen gedigitaliseerd. De vernieuwde ROPV wordt op korte termijn conform afspraak vastgesteld.
E.8	De Landsverordening Toelating,UitzettingenVerwijdering(LTU-V) zal worden geïmplementeerd zodat gezinsleden van uitgezonden Rijksambtenaren van rechtswege wordentoegeelaten tot het land Aruba.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.
THEMA F: ZORG			
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).		Het Ministerie van VWS werkt in samenwerking met Aruba aan het beheersen en het bestrijden van (de gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.

F.2	<p>In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 		<p>Afspraken die gemaakt worden in het vierlandenoverleg zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda over deze maatregel.</p>
F.3	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.</p>		<p>Een onderzoek onder opdrachtgeverschap van Aruba loopt. Er is echter onenigheid tussen AUA en NED over de scope / gewenste insteek van F.3, waarmee het gezamenlijk acteren tot stilstand is gekomen.</p>
THEMA G: ONDERWIJS			
G.1	<p>Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en -middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>		<p>Het onderzoek verloopt goed. De opgenomen planning is ambitieus, maar wordt nog wel gezien als haalbaar, een tussenrapportage met eerste bevindingen wordt medio oktober verwacht.</p>
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT			
H.1	<p>In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.</p>		<p>Er zijn op dit moment geen indicaties dat de operationele uitvoeringscapaciteit als gevolg van extra bezuinigingen beperkt wordt.</p>
H.2.	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.</p>		<p>Aruba heeft het verzoek om technische assistentie ingediend t.b.v. de implementatie van de Landsverordening Toezicht Kansspelen. Het leveren van technische assistentie door Nederland is in voorbereiding.</p>
H.9	<p>Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>		<p>Alle landen hebben inmiddels ingestemd met een contourennota. Er wordt nu gestart met het daadwerkelijk concipiëren van de wettekst en memorie van toelichting.</p>

H.10	De landen sluiten individueel met Nederland voor 1 januari 2021 een bestuursakkoord om gestand te doen aan gedane toezeggingen voor de materieelvervangingen uit het LangeTermijnPlan 2019-2028 KustwachtCarib.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.
H.11	De landen maken individueel met Nederland voor 1 februari 2021 afspraken over de versterking van het grenstoezicht die ingaan op 1 april 2021. Dit omvat in ieder geval afspraken over de inzet, capaciteit en de aansturing/commandovoering van de Koninklijke Marechaussee, de Douane en de Kustwacht.		Er wordt voortgang gemaakt op het gebied van versterking van het grenstoezicht. De uitdaging is evenwel groot, nog niet duidelijk is wanneer e.e.a. volledig afgerond is.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Aruba en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.		Het plan van aanpak is vastgesteld en er is overgegaan op de uitvoering.
H.13	Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.		In goed overleg is besloten, eerst een keuze te maken voor het te hanteren wetgevingsinstrument. Dit wordt nu voorbereid. Daarna kan de wet zelf worden geschreven.
H.14	Aruba heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject. Aruba en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.
H.15	Aruba zorgt – binnende kaders van het herziene Protocol recherchesamenwerking, en onder lokaal gezag - ervoor dat het RST (inclusief beide centrale teams) voor 15 december 2020 de noodzakelijke opsporingsbevoegdheden krijgt.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.
H.16	Aruba zorgt voor 15 december 2020 dat het mogelijk wordt gemaakt voor het RST, de Kustwacht, KMar en de Landsrecherche om zelfstandig criminele inlichtingen te verstrekken.		De betreffende activiteiten zijn afgerond.

Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op maatregelniveau

Thema / Maatregel		Status ²	Toelichting (realisatie beoogde resultaten uitvoeringsagenda)
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER			
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		De doorlichting van het begrotingsproces zal op korte termijn starten en het onderzoek om de doorlooptijd van de accountantscontrole van de jaarrekening te verkorten is gestart. De actualisatie van de Roadmap financieel beheer is opgepakt, maar niet conform planning afgerond. Afronding zal naar verwachting in september plaatsvinden. Over de onderzoeksopzet voor het onderzoek naar de taken en rollen van instituties heeft nog onvoldoende afstemming kunnen plaatsvinden met betreffende stakeholders, waardoor de deadline van 15 september waarschijnlijk niet wordt gehaald.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		De eerste verkennende gesprekken hebben plaatsgevonden.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.		Afstemming over de benodigde acties om de effectiviteit en de efficiency te vergroten en de invulling van het plan van aanpak loopt.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
THEMA B. KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR			
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.		Dit is een doorlopende activiteit. De vitale processen worden uitgevoerd. Er bestaan zorgen over de continuïteit van het ziekenhuis (CMC), hierover zijn aanvullende afspraken gemaakt die zijn vastgelegd in maatregel F.3 met deadline 15 september 2021.
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/ doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Het concept plan van aanpak is opgesteld, maar er heeft nog onvoldoende afstemming kunnen plaatsvinden, waardoor ook de deadline voor de vaststelling op 1 september niet gehaald is.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.

² **groen:** verloopt volgens afspraak | **oranje:** behoeft aandacht | **rood:** bijsturing nodig

B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.		De uitvoeringsactiviteiten behorende bij deze maatregel liggen grotendeels op schema. De verkenning van de mogelijkheden van de wetgevingspool heeft enige vertraging opgelopen, maar er wordt voortgang geboekt.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.		De overheid van Curaçao heeft de benodigde data tijdig verstrekt aan het onderzoeksbureau en actief meegewerkt aan de interviews. Ondanks rappels van de overheid van Curaçao, hebben de meeste entiteiten uit de semi-publieke sector geen data aangeleverd en niet meegewerkt aan interviews. De conceptrapportage wordt conform planning medio september verwacht.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).		De managementrapportages formatie - bezetting zijn opgeleverd. Het concept beleidskader mobiliteitsbeleid is opgesteld en dient nu spoedig vastgesteld te worden (deadline 1 september). Gesprekken over modernisering arbeidsvoorwaarden moeten nog worden opgestart.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		Om de deadline van 1 oktober te realiseren, zal in september de selectie en bekostiging moeten worden afgerond.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.		Geen activiteiten in deze periode (vanaf 2022).
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.		Inventarisatie vastgoedportefeuille is ver gereed, inventarisatie grootschalige huisvestingsopgaves heeft voldoende voortgang.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Het traject voor het vaststellen van de i-Visie is in gang gezet, er wordt gewerkt aan een implementatie programma.
B.12	Verlengen SVB eigen risicodagen naar minimaal 5.		Op 30 juli 2021 heeft de RvM besloten alternatieve maatregelen te treffen t.a.v. de Landsverordening Ziekteverzekering, die eenzelfde besparing opleveren als de verhoging van de carensdagen. De carensdagen worden betrokken bij het onderzoek naar het arbeidsmarktbeleid (maatregel E.1).
B.13	Maximaliseren duurtetoeslag op 100 procent van salaris; verlagen huidige duurtetoeslag uitkeringen met 10 procent (en geen indexering), waarbij rekening zal worden gehouden met mogelijk onevenredige financiële implicaties in individuele gevallen.		De aanvullende informatie op de onderbouwing is niet door Curaçao aangeleverd voor de deadline van 15 augustus. Hierdoor staat de deadline voor de besluitvorming per 15 september onder druk.

THEMA C: BELASTINGEN		
C.1	<p>Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). <p>Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.</p>	<p>Het eerste concept plan van aanpak is 30 augustus ter bespreking aangeboden aan Nederland. Planning richting deadline van 15 september is krap voor benodigde afstemming.</p>
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	Het is onhelder wat de status op dit moment is.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	Het eerste concept plan van aanpak is 30 augustus ter bespreking aangeboden aan Nederland. Planning richting deadline van 15 september is krap voor benodigde afstemming.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	Het eerste concept plan van aanpak is 30 augustus ter bespreking aangeboden aan Nederland. Planning richting deadline van 15 september is krap voor benodigde afstemming.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Curaçao overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	Het is onhelder wat de status op dit moment is.
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR		
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang, de voortgangsrapportage van de CBCS over het derde kwartaal waarin dit wordt bevestigd, moet nog worden ontvangen.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang, de voortgangsrapportage van de CBCS over het derde kwartaal waarin dit wordt bevestigd, moet nog worden ontvangen.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	Het IMF heeft het onderzoek in juli afgerond en in augustus gepubliceerd.

D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang, de voortgangsrapportage van de CBCS over het derde kwartaal waarin dit wordt bevestigd, moet nog worden ontvangen.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.		Het onderzoek van het IMF is ver gereed, het is dan ook de verwachting is dat deze voor de deadline (oktober) beschikbaar is.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN			
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		Verlenen onderzoeksopdracht ligt op schema voor 1 oktober. Er is nog aandacht nodig voor volledige bemensing van de projectgroep door Curaçao (voorzitter en secretaris).
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt dit doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		Verslag eerste verkenning is tijdig afgerond (16 augustus). Er is nog aandacht nodig voor volledige bemensing projectgroep door Curaçao (m.n. voorzitter en secretaris). De deadline hiervoor is niet tijdig gerealiseerd (1 september).
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt. Besluitvorming over maatregelen om het schommelfonds bij de SVB in 2022 en 2023 in evenwicht te brengen zonder de landsbijdrage te verhogen. Transitie van het voedselhulpprogramma voor ongedocumenteerden naar Curacao.		De werkgroepen sociale verzekeringen en sociale voorzieningen behoeven een herstart en volledige bemensing (m.n. voorzitter en secretaris). Er heeft tijdig besluitvorming plaatsgevonden door de RvM over maatregelen t.a.v. het SVB schommelfonds. De transitie van het voedselhulpprogramma voor ongedocumenteerden loopt vertraging op door onvoldoende medewerking van Curaçao.
E.5	Curaçao verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekt de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Curaçao en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt dit doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		De onderdelen die hieronder vallen liggen op schema. De onderzoeken voor E.6.1, E.6.3 en E.6.4 zijn afgerond en de adviezen worden nu uitgewerkt. Gesprekken over de gebiedsontwikkeling Schottegat moeten weer worden opgestart.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.		De onderdelen die hieronder vallen liggen op schema.

THEMA F: ZORG		
F.1	<p>Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin). 	<p>Het Ministerie van VWS werkt in samenwerking met Curaçao aan het beheersen en het bestrijden van (de gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.</p>
F.2	<p>In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 	<p>Afspraken die gemaakt worden in het vierlandenoverleg zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda over deze maatregel.</p>
F.3	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.</p>	<p>Start overleg hervormingsprogramma un Korsou Salu (zorgvisie) heeft niet tijdig plaatsgevonden. Besluitvorming over maatregelen schommelfonds SVB door de RvM heeft tijdig plaatsgevonden, voortgangsrapportage volgt in september. Er is tijdig gerapporteerd door Curaçao over CMC maatregelen. Op dit moment is nog geen concept plan van aanpak gereed, dat is zorgelijk gelet op de noodzakelijke afstemming met Nederland voor de deadline van 15 september.</p>

THEMA G: ONDERWIJS		
G.1	<p>Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	<p>Er zijn constructieve stappen gezet om te komen tot een vastgesteld plan van aanpak doorlichting onderwijs eind september. Daarnaast is gestart met het in kaart brengen van het beoordelingskader voor het achterstallig onderhoud van de schoolgebouwen.</p>
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT		
H.1	<p>In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.</p>	<p>Er zijn op dit moment geen indicaties dat de operationele uitvoeringscapaciteit als gevolg van extra bezuinigingen beperkt wordt.</p>
H.2.	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.</p>	<p>Zie onder H.19</p>
H.9	<p>Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	<p>Alle landen hebben inmiddels ingestemd met de contourennota. Er wordt nu gestart met het daadwerkelijk concipiëren van de wettekst en memorie van toelichting.</p>
H.11	<p>De landen maken individueel met Nederland voor 1 februari 2021 afspraken over de versterking van het grenstoezicht die ingaan op 1 april 2021. Dit omvat in ieder geval afspraken over de inzet, capaciteit en de aansturing/commandovoering van de Koninklijke Marechaussee, de Douane en de Kustwacht.</p>	<p>Er is voldoende voortgang met de start versterking grenstoezicht.</p>
H.12	<p>Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.</p>	<p>De wisseling van de regering heeft tot enige vertraging geleid, het is voorzien dat dit voor de tweede week van oktober weer zal zijn ingehaald. Voortgangsrapportage wordt maandelijks opgeleverd en besproken.</p>
H.17	<p>Curaçao komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de CURMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de CURMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.</p>	<p>Er is geen indicatie dat genoemde startdatum van 15 september voor het actualiseren van de dienstplichtverordening niet wordt gehaald.</p>
H.18	<p>Curaçao heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject. Curaçao en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet.</p>	<p>Het convenant is getekend en financiering hiervoor is geregeld.</p>

H.19	<p>Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online-kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdpad met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken.2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten.3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen.		<p>Het gebrek aan voortgang noopt tot actieve bijsturing. Het overleg met Curaçao is stilgevallen, vragen en opmerkingen over de concept landsverordening worden niet beantwoord en er zijn grote zorgen over de voortgang van dit traject.</p>
------	---	--	---

Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op maatregelniveau

Thema / Maatregel		Status ³	Toelichting (realisatie beoogde resultaten uitvoeringsagenda)
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER			
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Het onderzoek naar de verbetering van de financiële werkprocessen (inclusief de verkenning naar een nieuw financieel systeem) is gestart. Het aanbestedingstraject voor de doorlichting van het begrotingsproces is afgerond en de procesbeschrijving voor de opschoning van de balans is opgesteld. Hiermee is veel werk verzet en is een groot deel van de beoogde resultaten van maatregel A.1 gerealiseerd. Tevens is een inhaalslag gemaakt om te komen tot een volledige vaststelling van de achterstallige jaarrekeningen. De in de uitvoeringsagenda opgenomen deadlines zijn echter niet gehaald. De opgenomen deadlines worden bijgesteld in de uitvoeringsagenda Q.4.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Aan het CBS Nederland is de opdracht verstrekt om een <i>peer review</i> uit te voeren op het statistiekbureau van Sint Maarten. Sint Maarten werkt in dit kader momenteel aan het invullen van een Self Assessment Questionnaire.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.		De rapportage ten aanzien van de controle van de loonsubsidieregeling is tijdig opgeleverd. Daarmee is het beoogde resultaat gerealiseerd.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
A.5	Er wordt een Disaster Risk Management beleid, inclusief een Disaster Risk Financing strategie opgesteld en geïmplementeerd.		Een concept-plan van aanpak is gereed en er gaat worden gewerkt aan het ontwikkelen van een visie.
THEMA B. KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR			
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.		Dit is een doorlopende activiteit. Op dit moment is de voortgang van het project tot herstel van de luchthaventerminal conform afspraken. De regering van Sint Maarten heeft in de afgelopen periode de benodigde stappen gezet om de governance problemen op de luchthaven te herstellen. De samenwerking tussen de partijen rondom het herstel van de luchthaventerminal is inmiddels formeel verlengd en daarmee is het vertrouwen in de voortgang van het project tot herstel van de luchthaventerminal terug.

³ **groen:** verloopt volgens afspraak | **oranje:** heeft aandacht | **rood:** bijsturing nodig

B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Doelstelling is het versterken van de governance en van de bedrijfsvoering om (toekomstige) verliezen en daarmee risico's voor de begroting van Sint Maarten te voorkomen. Het is geen doelstelling om te komen tot afstoten dan wel (deels) vervreemden van (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten die een vastgesteld publiek belang dienen.		Het plan van aanpak wordt gefinaliseerd. De beoogde planning is niet gehaald door de inhoudelijke afstemming met de plannen van aanpak voor maatregel B.2 met de andere landen (Curaçao en Aruba).
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de integrale doorlichting doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda. De verkenning van de mogelijkheden van de wetgevingspool heeft enige vertraging opgelopen, maar er wordt voortgang geboekt.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.		In het kader van het onderzoek naar de arbeidsvoorwaarden in de (semi)-publieke sector hebben de overheid van Sint Maarten alsmede de entiteiten uit de semi-publieke sector op Sint Maarten de benodigde data tijdig verstrekt aan het onderzoeksbureau. Voorts hebben zij actief meegewerkt aan het afnemen van interviews. De conceptrapportage wordt conform planning medio september verwacht.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).		De minister van Justitie heeft recentelijk een nieuw formatieplan geformuleerd. Het concept formatieplan ligt voor aan de Raad van Advies.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		In samenwerking met een HR-expert vanuit Nederland is eind mei 2021 gewerkt aan het identificeren van verbeterpunten in de HR-functie en het strategisch personeelsbeleid. Op basis daarvan is door de betreffende expert samen met de HR-afdeling van Sint Maarten een road map opgesteld ten aanzien van de benodigde verbeteringen in het licht van een optimale personele inzet. Vertraging is opgetreden omdat Sint Maarten niet kon instemmen met de inhoud van de road map en het gesprek hieromtrent niet tot stand kon komen. Inmiddels heeft een gesprek plaatsgevonden met het COHO i.o., waarbij is afgesproken dat op korte termijn alsnog een gesprek zal plaatsvinden met de opstellers van de road map.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.		Inmiddels heeft een gesprek plaatsgevonden met het COHO i.o., waarbij is afgesproken dat op korte termijn alsnog een gesprek zal plaatsvinden met de opstellers van de road map.

B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.		De eerder opgeleverde inventarisatie van het onroerend goed is aangevuld conform afspraak. Het formuleren van een implementatieplan voor kostenverlaging en verbeteringen ten aanzien van huisvesting is echter niet gerealiseerd omdat technische ondersteuning nodig is. In de Uitvoeringsagenda voor Q4 worden nieuwe afspraken opgenomen.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
B.14	Sint Maarten zal voldoen aan de richtlijnen van het CFATF met betrekking tot bestrijding van fraude en witwassen. Er wordt een plan van aanpak opgesteld en geïmplementeerd.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
B.15	Om de corporate governance van overheidsbedrijven te verbeteren zal het "protocol corporate governance (2020)" (wettelijk) worden vastgelegd en zullen de adviezen van de taskforce corporate governance (2020) worden geïmplementeerd.		De overheid van Sint Maarten heeft een mandaat opgesteld voor het Implementatieteam, dat is ondertekend door alle betrokken stakeholders. Vanuit Nederland is een subsidie verstrekt voor de uitvoering van het verbeterplan, waarvan o.a. de inhuur van het Implementatieteam en van een procesmanager kan worden gefinancierd. In afwachting van de uitkomst van het officiële benoemingproces, is alvast een tijdelijke procesmanager aangesteld. Door het Implementatieteam is een plan van aanpak opgesteld.
THEMA C: BELASTINGEN			
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.		Het IMF rapport naar aanleiding van de Tax Assistance Mission betreft een gedegen doorlichting van het fiscale stelsel. Bovendien sluiten de aanbevelingen uit het rapport grotendeels aan bij het door Sint Maarten geformuleerde belastinghervormingsplan. Om te voldoen aan de doelstelling van maatregel C.1. in het licht van de benodigde vereenvoudiging (zoals geformuleerd in maatregel C.4) worden enkele vervol- en toetsvragen voorgelegd aan een onderzoeksbureau in dat verband. De benodigde fiscale ondersteuningscapaciteit was gedurende het afgelopen kwartaal beperkt. De deadline is derhalve niet gehaald. De capaciteit is komende periode weer deels beschikbaar en nieuwe afspraken zijn geformuleerd in de Uitvoeringsagenda Q4.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen.		Bij het vaststellen van het Landsbesluit is vertraging opgelopen, waardoor de eerdere deadline niet is gehaald. De beoogde planning bleek uiteindelijk ook niet realiseerbaar. Hierdoor schuift de gehele planning noodgedwongen naar september 2022.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.		Deze maatregel loopt mee in fase 2 van maatregel C.4.

C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.		Gedurende het afgelopen kwartaal zijn voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van de aanpak van de geïdentificeerde bottlenecks alsmede het oppakken van de geformuleerde quick wins. Niet alle beoogde resultaten zijn gerealiseerd; enkele activiteiten hebben meer voorbereidingstijd nodig dan voorzien. Besluitvorming ten aanzien van de aanschaf van een portal blijkt een complexe opgave. De SWOT-analyse is verrijkt met recentelijk vergaarde informatie en dient als input voor een vervolgssessie met een expert van de Belastingdienst Nederland. De daadwerkelijke besluitvorming wordt verwacht plaats te vinden in Q4.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Sint Maarten overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.		De wetgevingsconcepten zijn verstuurd. De afdeling Fiscale Zaken op Sint Maarten heeft op voorhand aangegeven geen capaciteit beschikbaar te hebben. In overleg met het COHO i.o. wordt gezocht naar de mogelijkheid om de werkzaamheden geheel of gedeeltelijk uit te besteden.
C.6	Wetgeving ten behoeve van ondertekening en inwerkingtreding Establishment Agreement Wereldbank wordt aangenomen en geïmplementeerd.		De aangepaste wetgevingsconcepten zijn aangeboden aan de Raad van Advies. De reactietermijn van de Raad van Advies (6 weken) is inmiddels overschreden en reactie blijft tot op heden uit. Na ontvangen van de reactie heeft de Afdeling Fiscale zaken nog een termijn van 7 dagen nodig om het nader rapport te formuleren. Hiermee is het beoogde resultaat opnieuw niet gerealiseerd.
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR			
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang, de voortgangsrapportage van de CBCS over het derde kwartaal waarin dit wordt bevestigd, moet nog worden ontvangen.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang, de voortgangsrapportage van de CBCS over het derde kwartaal waarin dit wordt bevestigd, moet nog worden ontvangen.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.		Het IMF heeft het onderzoek in juli afgerond en in augustus gepubliceerd.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang, de voortgangsrapportage van de CBCS over het derde kwartaal waarin dit wordt bevestigd, moet nog worden ontvangen.

D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.		Het onderzoek van het IMF is ver gereed, het is dan ook de verwachting is dat deze voor de deadline (oktober) beschikbaar is.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN			
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		Het plan van aanpak is gereed. De aanbestedingsprocedure is opgestart. De uitvoering van de maatregel loopt conform afspraken uit UA Q.3.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.		Het plan van aanpak is gereed en vastgesteld. Nadien zijn problemen opgetreden in de aansturing, wat risico's oplevert voor het tijdig gereed hebben en vaststellen van het implementatieplan. Maatregelen om de aansturing te verbeteren worden thans doorgevoerd.
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.		Het onderzoeksvoorstel is gereed en vastgesteld. Voorts zijn voorbereidingen gestart voor het aanbestedingstraject. Hiermee verloopt de uitvoering conform afspraken.
E.5	Sint Maarten verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025) tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekt de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Sint Maarten en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.		Zoals aangegeven in de huidige Uitvoeringsagenda, wordt de uitvoering van deze maatregel doorgeschoven naar een volgende Uitvoeringsagenda.
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningenstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.		De uitvoering van dit project verloopt conform planning. De aanbesteding van de onderzoeksopdracht heeft plaatsgevonden (ruim) voor de deadline van 1 september. In de komende maanden zal het onderzoek worden uitgevoerd.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.		De inventarisatie is aangevuld. Een expert in Ruimtelijke ordening- en grondbeleid wordt ingezet om te assisteren bij het formuleren van een <i>road map</i> waaruit vervolgstappen worden afgesproken.
E.9	Ter bevordering van de wederopbouw worden, vooruitlopend op structurele aanpassingen, maatregelen getroffen om afhandeling van aanvragen (werk- en verblijfsvergunning) van buitenlandse zelfstandigen en medewerkers ten behoeve van NRPB en breder binnen een maand na indiening mogelijk te maken.		Landsbesluit ligt bij de Gouverneur ter ondertekening.

THEMA F: ZORG		
F.1	<p>Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin). 	<p>Het Ministerie van VWS werkt in samenwerking met Sint Maarten aan het beheersen en het bestrijden van (de gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.</p>
F.2	<p>In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 	<p>Afspraken die gemaakt worden in het vierlandenoverleg zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda over deze maatregel.</p>
F.3	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.</p>	<p>De verkenning ten aanzien van de bijstelling General Health Insurance landsverordening is opgeleverd. Plan van aanpak is bijna gereed. Realiseerbaarheid van de overige beoogde resultaten wordt beïnvloed door de werkzaamheden die verricht moeten worden in het kader van de wijzigingen van de ZV/OV landsverordeningen.</p>
THEMA G: ONDERWIJS		
G.1	<p>Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en -middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; <p>samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	<p>De activiteit verloopt volgens planning.</p>

THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT		
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	Er zijn op dit moment geen indicaties dat de operationele uitvoeringscapaciteit als gevolg van extra bezuinigingen beperkt wordt.
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	Het plan van aanpak is gereed en vastgesteld. Daarmee is dit onderdeel op schema.
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	Alle landen hebben inmiddels ingestemd met een contourennota. Er wordt nu gestart met het daadwerkelijk concipiëren van de wettekst en memorie van toelichting.
H.11	De landen maken individueel met Nederland voor 1 februari 2021 afspraken over de versterking van het grenstoezicht die ingaan op 1 april 2021. Dit omvat in ieder geval afspraken over de inzet, capaciteit en de aansturing/commandovoering van de Koninklijke Marechaussee, de Douane en de Kustwacht.	De uitvoering van deze maatregel verloopt conform afspraken.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	Sint Maarten heeft conform deadline de RvR aangewezen als onafhankelijke controle organisatie. Bijsturing is nodig bij de totstandvorming van het plan van aanpak deadline voor aanlevering is inmiddels tweemaal overgeschreden. Gesprekken met de nieuwe SG van Justitie lopen over een nieuw voorstel.
H.20	Om de detentieomstandigheden te verbeteren zal Sint Maarten in overleg met Nederland de gemaakte afspraken verbetermaatregelen uit 2018 uitvoeren en zo nodig de hiervoor benodigde middelen vrijmaken en in de begroting opnemen.	Sint Maarten heeft conform gestelde voorwaarden bij de 6e tranche liquiditeitssteun concrete voortgang laten zien op de gemaakte afspraken verbetermaatregelen, d.m.v. het plaatsen van sloten en het starten van een aanbestedingstraject voor de werkplaats. De maatregel blijft echter aandacht behoeven, waarbij alle verbetermaatregelen eind 2021 uitgevoerd moeten zijn.
H.21	Om te voldoen aan de (internationale) eisen m.b.t. detentie zal Sint Maarten voor 15 februari 2021 met Nederland UNOPS de opdracht geven tot een vooronderzoek om te komen tot een lange termijn plan voor de detentiesituatie op Sint Maarten.	Op ambtelijk niveau worden gesprekken omtrent de juridische implicaties van de door UNOPS in concept aangeleverde projectovereenkomst gevoerd. Zoals de minister van Justitie Sint Maarten per brief d.d. 26 juli jl. heeft aangegeven, heeft dit verder uitzoekwerk van zowel Sint Maarten als Nederland.

Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage

Bijlage B.1: Zienswijze Aruba

Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao

Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten

Zienswijze

Van: het Land Aruba

Datum: 1 september 2021

Onderwerp: zienswijze inzake uitvoeringsrapportage landspakket derde kwartaal 2021 COHO i.o. van Land Aruba

Inleiding:

Het Land Aruba heeft kennisgenomen van de door COHO i.o. aangeboden concept uitvoeringsrapportage derde kwartaal 2021. De uitvoeringsrapportage geeft een overzicht van de voortgang betreffende de uitvoeringsagenda van het derde kwartaal van 2021. Het Land kan zich grotendeels vinden in de weergegeven informatie. Zo klopt het dat de gesprekken tussen Aruba en Nederland op constructieve wijze zijn verlopen waarbij er ruimte is voor het creëren van de nodige context ten behoeve van de zorgvuldige uitvoering van de maatregelen. Tevens wordt bevestigd dat de werkdruk van het landspakket erg hoog ligt voor het ambtelijk apparaat, waarbij een beperkte groep ambtenaren en materiedeskundigen belast zijn met de uitvoering. Het Land Aruba is van mening dat dit aspect een prioritering van de uit te voeren maatregelen vereist en een duidelijke afstemming tussen de verschillende organen in beide landen. Daarnaast dienen de maatregelen als integraal geheel benaderd te worden zodat de uitvoering hiervan elkaar niet doorkruist. Gedacht kan worden aan de tegenstrijdigheid tussen maatregel H.1 en de maatregelen behorende bij thema B. Ook acht het Land Aruba het van groot belang om te toetsen of de beschreven maatregelen daadwerkelijk tot weerbaarheid en bestendigheid zullen leiden. Hierbij kan gedacht worden aan het bestuderen van bestaande voorbeelden of het ontwikkelen van meetbare indicatoren.

Door het ontwikkelen van meetbare indicatoren kan er tijdig bijgestuurd worden binnen de grenzen van de beschreven maatregelen.

Hiernavolgend wordt verder ingegaan op enkele aandachtspunten en wordt stilgestaan bij de stand van zaken van specifieke maatregelen.

Aandachtspunten:

- **Werkdruk**

Zoals reeds is aangegeven ligt de werkdruk voor het uitvoeren van de desbetreffende maatregelen hoog. Dit heeft te maken met de omvang van het ambtelijk team dat zich inzet voor de succesvolle uitvoering van de maatregelen alsook de algehele implementatiekracht van kleine staten. Hiervoor vraagt Land Aruba nogmaals begrip. Eenduidige en duidelijke instructies vanuit Nederlandse zijde zijn hierbij van groot belang. Daarnaast is het ook van groot belang dat de Tijdelijke Werkorganisatie in Aruba ook tijdig wordt geïnformeerd over mogelijke veranderingen aan Nederlandse zijde (en vice versa). Gesprekken zijn hierover gevoerd met de Tijdelijke Werkorganisatie in Nederland, waarbij er samen wordt getracht een oplossing voor dit aandachtspunt te vinden. Het Land Aruba vindt het belangrijk dat er hiervoor ruimte wordt gemaakt.

- **Regionale afstemming:**

De regionale afstemming tussen Aruba, Curaçao en Sint-Maarten is van groot belang. Alhoewel de situaties in de landen verschillen, dient ervoor gezorgd te worden dat de uitvoering van een maatregel in het ene land de andere landen niet nadelig affecteert. Hierbij kan gedacht worden aan het normeren van topinkomens in de landen waarbij het Land Aruba heeft aangegeven dat het van groot belang is dat de normbedragen regionaal afgestemd worden. Dit om negatieve ontwikkelingen zoals het vertrek van hoogopgeleiden naar de andere landen, door een steeds minder aantrekkelijk worden (beperkte) arbeidsmarkt, tegen te gaan. Dit tast de weerbaarheid van Aruba aan.

- **CAFT-traject**

Een groot aandachtspunt is het CAFT-traject in relatie tot het COHO-traject. Hoewel er gesprekken gaande zijn over het stroomlijnen van de twee trajecten, is het momenteel voor Aruba niet geheel duidelijk wanneer welk orgaan aan zet is.

Zo ontvangt het team financiën instructies van het CAFT die het landspakket kunnen doorkruisen of vice versa. Hierbij kan gedacht worden aan het vereiste van het CAFT om aan bepaalde voorwaarden te voldoen terwijl er wat dat betreft juist op grond van het landspakket met verkennende onderzoeken gestart wordt. Daarnaast worden er door het CAFT dikwijls nieuwe voorwaarden gesteld die los van het landspakket staan. Dit maakt het voor de lokale teams zeer moeilijk om op succesvolle en verantwoorde wijze te voldoen aan de gestelde voorwaarden door beide organen. Het Land Aruba acht het belangrijk dat deze tegenstelling opgelost wordt en de onuitvoerbaarheid van het landspakket tegengegaan wordt.

Stand van zaken van specifieke maatregelen:

- E.4:

De uitvoering van het voedselpakket programma is conform de deadline in de uitvoeringsagenda gestart. De verdere verscherping van de uitvoering is momenteel gaande en het Land Aruba is in afwachting van de nodige gegevens van een derde partij. Nederland is gevraagd voor haar bemiddeling is deze.

- B.9:

De nieuwe deadline voor de verankering van de P-cyclus is 1 juli 2022.

- B.4:

Het bewerkstelligen van de wetgevingspool is een actiepunt van Nederland.

Slot:

Er wordt verzocht om met de landen af te stemmen over de periode waarin de zienswijze op de uitvoeringsrapportage gegeven dient te worden. Immers, het COHO is een consensus rijkswet en voor een gedegen zienswijze is meer tijd nodig.

Tot slot, het Land Aruba benadrukt volledig gecommitteerd te zijn aan het bewerkstelligen van een succesvol verloop van dit traject.

Aan: De Rijksministerraad
D.t.k.v. de Staatssecretaris van BZK
De heer R. Knops

Datum
2 september 2021

Zaaknummer

Uw brief

Uw kenmerk

Onderwerp
Reactie Curaçao op concept Uitvoeringsrapportage
Landspakketten Aruba, Curaçao en Sint Maarten - derde
kwartaal 2021 (Landspakket Curaçao)

Pagina's
1 van 6

Bijlagen
-

Geachte Raad,

Bijgaand treft u aan de reactie van de Regering van Curaçao inzake de rapportage van de Tijdelijke Werkorganisatie (hierna: "TWO") met betrekking tot de voortgang op de implementatie van de Uitvoeringsagenda (hierna: Uitvoeringsrapportage) voor het Land Curaçao gedurende het derde kwartaal van 2021. De reactie bevat de zienswijze van de regering op de volgende onderdelen in de Uitvoeringsrapportage.

1. Het volgens de TWO ontbreken van een goed werkende programmaorganisatie

In de Uitvoeringsrapportage wordt gesteld dat "een goed werkende operationele programmaorganisatie ontbreekt, hetgeen zich begint te gevoelen", omdat er behoefte zou zijn aan "heldere afspraken omtrent de overlegstructuren, mandaten, informatiestromen, werkbudgetten, etc.". De huidige regering deelt deze constatering geenszins, omdat haar zienswijze met betrekking tot de uitvoeringsstructuur voor het Landspakket duidelijk anders is dan hetgeen door de TWO wordt gesteld.

In het kader van de uitvoering van het Landspakket moest de TWO ten behoeve van de Nederlandse regering haar taak in samenspraak met een counterpartorganisatie op Curaçao uitvoeren. Die organisatie was onder de vorige regering het Coördinatie- en Monitoring Team (hierna: CMT), welke bij landsbesluit (no. 20/1854) van 18 december 2020 werd ingesteld.

Inmiddels is, zoals bekend, op 14 juni jl. een nieuwe regering aangetreden en is, gezien het belang van een effectieve uitvoeringsstructuur, na een evaluatie door de Raad van Ministers geconstateerd dat het CMT in principe uit een ad-hoc (crisis)organisatie is ontstaan die, kort na de ondertekening van de onderlinge regeling tot vaststelling van het Landspakket op 2 november 2020, snel door de vorige regering werd ingesteld om louter aan de voorwaarden van de door Nederland verstrekte lening te kunnen voldoen. Het CMT voldeed, als gelegenheidsorganisatie, echter niet aan de daaraan gestelde eisen van een duurzame organisatie, waaronder effectiviteit en het eigenaarschap van Curaçao als autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Om in ieder geval vorm te geven aan het eigenaarschap van Curaçao als autonoom land, alsmede met het oog op een effectievere uitvoering van het met Nederland overeengekomen Landspakket (en de daarmee verbonden uitvoeringsagenda's), heeft de huidige regering bij landsbesluit van 23 augustus jl. (no. 21/1756) de Nationale Hervormingscommissie van de Regering van Curaçao (hierna: de Hervormingscommissie) ingesteld.

De Hervormingscommissie, zijnde de (enige) lokale counterpartorganisatie voor de TWO, heeft een meer gestructureerde rol als de nationale (i.c. centrale) hervormingsorganisatie van de regering van Curaçao en is belast met de coördinatie en het toezicht op de implementatie van de hervormingen in het Landspakket en de daarmee verband houdende uitvoeringsagenda's volgens de diverse beleidsdomeinen die onder de verantwoordelijkheid van de ministeries vallen. De Hervormingscommissie heeft aldus een duidelijk mandaat, hetgeen vertaald is in de doelstellingen en taken die zij van de Regering van Curaçao heeft meegekregen in artikel 1 van haar instellingsbesluit.

Een en ander is door mij als verantwoordelijke bewindspersoon bij brief van 25 augustus jl. (met zaaknummer: 2021/025625) reeds aan alle direct betrokkenen medegedeeld, inclusief de Staatssecretaris van BZK waaronder de TWO ressorteert. De regering is ervan verzekerd dat de Hervormingscommissie, uiteraard rekening houdend met een redelijke inwerkperiode, zowel richting onze ministeries en overige overheidsinstellingen, alsook richting de TWO, tot heldere werkafspraken zal komen omtrent overlegstructuren, informatiestromen en budgetten, een en ander rekening houdend met de dezerzijds gegeven instructies zoals opgenomen in de hiervoor genoemde brief van 25 augustus jl.

2. Het volgens de TWO ontbreken van helderheid over de beschikbare werkbudgetten

De TWO klaagt in de Uitvoeringsrapportage over een kennelijke “onhelderheid over de beschikbare werkbudgetten” die zou bestaan voor de hervormingen op Curaçao. In dat verband meent zij dat er in Curaçao (maar ook op Aruba en Sint Maarten) nog onduidelijkheid bestaat over de vertaling van de kosten van de in het Landspakket en de uitvoeringsagenda overeengekomen hervormingen in de begroting en werkbudgetten van de landen.

De Regering van Curaçao is van mening dat het doorvoeren van de nodige hervormingen in de meeste gevallen zowel operationele- als financiële gevolgen heeft, waarvoor de nodige voorzieningen en budgetten moeten (zijn of) worden gecreëerd. Mitsdien zal binnenkort, in overleg met het College financieel toezicht (hierna: Cft), de nodige afspraken worden gemaakt tussen de regeringen van Curaçao (d.t.k.v de Hervormingscommissie) en Nederland (d.t.k.v. de TWO).

3. Annulering werkbezoek TWO 25 augustus – 2 september 2021 en gevolgen daarvan

De TWO rapporteert in de Uitvoeringsrapportage (wederom) over het feit dat haar werkbezoek aan Curaçao, die voor de week van 25 augustus – 2 september 2021 gepland stond, moest worden geannuleerd en dat daardoor een aantal projecten vertraging zullen oplopen.

Dezerzijds moet gesteld worden dat de Regering van Curaçao, noch de op 23 augustus jl. ingestelde maar nog niet ingewerkte Hervormingscommissie, van de TWO een agenda hebben ontvangen van het voorgenomen werkbezoek. Inmiddels was ook het voormalige CMT reeds enige maanden al niet meer in functie, zodat deze geen rol meer kon spelen bij een werkbezoek van de TWO. Ook de Curaçaose vakministeries functioneren niet onder de aansturing van de TWO en moest ervoor worden gewaakt dat de (als onwenselijk geachte) gewoonte ontstaat (c.q. blijft bestaan) dat genoemde ministeries los van het bevoegde gezag en de centrale aansturing overleg (gaan) plegen met de TWO. Mitsdien is dezerzijds bij brief van 23 augustus jl. aan de Nederlandse regering aangegeven dat meerdere leden van de Hervormingscommissie, met inbegrip van de programmamanager, penningmeester en een ander lid, gedurende genoemde periode (i.c. van 24 augustus tot en met 4 september 2021) uitlandig zullen zijn. Laatstgenoemden moesten immers de minister van Financiën vergezellen in verband met ondermeer diens deelname aan de vergadering van 3 september a.s. van uw Raad Tegelijkertijd was ook de voorzitter van de Hervormingscommissie uitlandig. Door dit alles is, duidelijk gemotiveerd, aan Nederland verzocht om de dienstreis van de TWO naar Curaçao voor bepaalde tijd uit te stellen.

4. Voortgang hervorming van het kansspelbeleid (H 2/H 19)

In de Uitvoeringsrapportage wordt gesteld dat meerdere malen aandacht is gevraagd voor de voortgang bij de hervorming van het kansspelbeleid (H.2/H.19) en dat nog steeds geen vooruitgang daarin is geboekt. Dit lijkt zo, maar niets is minder waar. Het hervormen van het huidige kansspelbeleid op Curaçao kan niet zonder meer geschieden, althans niet nadat door de regering is vastgesteld of de daarmee beoogde doelen ook bereikt kunnen en zullen worden middels de reguleringswijze die overwogen wordt. Wellicht dat het hiernavolgende een en ander verduidelijkt.

De Landsverordening op de kansspelen 2021 en de Landsverordening op de kansspelbelasting 2021 zoals die door de vorige regering zijn opgesteld houden onvoldoende rekening met de aspecten waarmee tenminste rekening moet worden gehouden, teneinde de online-gaming industrie zoveel mogelijk te behouden (en mogelijk zelfs te laten groeien) en zo veel mogelijk inkomsten te laten genereren voor het Land Curaçao. Zo is in de Landsverordening op de kansspelbelasting 2021 onder meer geen rekening gehouden met de B2C transacties, noch met concurrentie van andere landen waarin de online-gaming industrie reeds volledige wasdom heeft bereikt en waarbij de te belasten grondslag aantrekkelijker is dan op Curaçao.

Indien niet of in onvoldoende mate rekening wordt gehouden met dergelijke belangrijke c.q. gevoelige aspecten kan een en ander als gevolg hebben dat organisatoren van online-gaming in de toekomst ervoor zullen kiezen om naar andere (aantrekkelijkere) jurisdicties te verhuizen, met alle gevolgen vandien voor de Curaçaose schatkist. Dit moet door de regering zoveel mogelijk voorkomen worden en kan in deze niet *rücksichtslos* te werk worden gegaan. De huidige regering achtte het daarom noodzakelijk om eerst nader onderzoek te (laten) verrichten naar deze gevoelige industrie.

Tegelijkertijd wordt de bestaande wetgeving, in overleg met de vele lokale stakeholders en buitenlandse experts, vergeleken met die van andere jurisdicties die al langere tijd actief zijn in de online gaming industrie, zodat een level playing field qua wet, regelgeving en toezicht kan worden gecreëerd tussen Curaçao en andere jurisdicties. Het eerstvolgende evaluatiemoment van de regering is medio september 2021. Op dat moment zullen ook de nodige besluiten worden genomen door de minister van Financiën terzake de reguleringsrichting voor deze sector.

5. Plan van aanpak minimaliseren verliezen CMC (F 3)

De TWO klaagt er onterecht over dat zij nog geen (concept) plan van aanpak ontvangen heeft dat ziet op het minimaliseren van de verliezen bij het Curaçao Medical Center (CMC). Ook dit is naar dezerzijds inzicht een onterechte klacht. Immers gelet op de financiële situatie van het CMC is de regering zich bewust van het feit dat het noodzakelijk is dat de nodige beheersmaatregelen worden genomen. Daarvoor is er een overleg – en monitoringstructuur in het leven geroepen om de nodige beheersmaatregelen te tijdig te kunnen identificeren.

In dat verband is reeds op 14 juli door de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur (hierna: GMN) een eerste rapportage aan de Raad van Ministers gedaan terzake beheersmaatregelen voor het terugdringen van de verliezen van het CMC. Van genoemde rapportage heeft de TWO reeds op 23 juli een afschrift ontvangen. De tweede rapportage van de minister van GMN aan de Raad van Ministers volgde op 16 augustus jl., kopie waarvan op 22 augustus aan de TWO is verstrekt. Conform de planning in de uitvoeringsagenda zal de Raad van Ministers op 15 september a.s. een besluit nemen over de te nemen beheersmaatregelen voor wat betreft de verliezen van het CMC.

6. Plannen van aanpak fiscaal stelsel (C 1) en Belastingdienst (C4)

De TWO vraagt nadrukkelijk aandacht voor het feit dat de (concept) plannen van aanpak voor het fiscaal stelsel en de Belastingdienst pas op 30 augustus jl. door haar van Curaçao zijn ontvangen. Volgens haar is dit een krap tijdpad, gelet op de deadline van 15 september a.s. voor afstemming met Nederland.

Volgens de regering is de gang van zaken wat betreft genoemde plannen van aanpak nog steeds conform planning en bestaat er weinig aanleiding voor de door de TWO nadrukkelijk gevraagde aandacht. Immers genoemde concepten (voor de plannen van aanpak inzake het fiscaal stelsel en de Belastingdienst) liggen momenteel ter beoordeling bij de Nederlandse Ministerie van Financiën en zullen, conform afspraak, op 7 september a.s. inhoudelijk worden besproken. De bedoeling is nog steeds om, na het overleg voornoemd, per 15 september a.s. meergenoemde plannen van aanpak door de Raad van Ministers van Curaçao te laten vaststellen. Daarbij zij nog opgemerkt dat diverse in het plan van aanpak inzake de Belastingdienst opgenomen deelprojecten (zoals het wegwerken van achterstanden en versnelde invordering) reeds in uitvoering zijn.

7. Voortgangsrapportage Schommelfonds (E 4)

In de Uitvoeringsrapportage wordt terecht geconstateerd dat besluitvorming reeds heeft plaatsgevonden in de Raad van Ministers over de maatregelen om het schommelfonds bij de SVB in 2022 en 2023 in evenwicht te brengen. Melding wordt evenwel gemaakt van het feit dat de eerste maandelijkse voortgangsrapportage over de uitvoering van deze maatregelen (deadline 31 augustus) nog niet door de TWO ontvangen is, gelet op de deadline van 31 augustus jl. Onbesproken blijft waarom dit zo is.

De regering brengt daarom in deze in de TWO in herinnering dat over deze voorwaarde Staatssecretaris Knops een beoordeling van de beheersmaatregelen bij Cft heeft aangevraagd. In dat verband heeft Curaçao additionele informatie, alsmede de planning, met het Cft gedeeld. Hierover heeft het Cft op 17 augustus jl. gerapporteerd en dient dit dus als een interim rapportage over de kwestie te gelden. Aldus zal, rekening houdend met het vorenstaande, Curaçao pas medio september 2021 een voortgangsrapportage aanbieden aan de TWO.

Het bovenstaande laat genoegzaam zien dat de Regering van Curaçao alle redelijke inspanningen heeft verricht om de uitvoeringsagenda over het derde kwartaal van het jaar 2021 te (kunnen) realiseren en dat waar de geleverde inspanningen achter lijken te blijven bij de gemaakte afspraken, een en ander in voldoende mate kan worden verklaard door de specifieke feiten en omstandigheden van het geval.

Ik hoop u met het bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd inzake de zienswijze van de regering op de Uitvoeringsrapportage over het derde kwartaal van 2021.

Hoogachtend,

G. Pisas

Ministerpresident, tevens minister van Algemene Zaken

PRIME MINISTER OF SINT MAARTEN
Minister-President van Sint Maarten

Philipsburg, 2 september, 2021

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
De Staatsecretaris, de heer Raymond Knops,
Postbus 20011,
Turfmarkt 147,
2500 EA, Den Haag,
Netherlands.

Onderwerp: uitvoeringsrapportage Q3 2021
DIV# 11920

Geachte heer Knops,

Op maandag 26 Augustus jl., heeft Sint Maarten een kopie ontvangen van de uitvoeringsrapportage, met het verzoek om onze zienswijze, uiterlijk 2 september aanstaande, aan het einde van de dag, kenbaar te maken.

Als algemene inleiding, kan ik aangeven dat Sint Maarten op basis van “lessons learned”, ook bij de TWO, beter heeft gepresteerd in Q3. Op verzoek is Sint Maarten veelal bijgestaan door de TWO en/of Nederlandse counterparts werkzaam binnen de diverse ministeries in Nederland. Deze vorm van technische assistentie is met name verleend bij het opstellen van onderzoeksopdrachten en plannen van aanpak. De inhoud voor de diverse plannen wordt echter ten alle tijden door Sint Maarten bepaald en aangereikt. Vanuit Sint Maarten bestaat er dus ook geen twijfel t.a.v. eigenaarschap. Immers, de maatregelen zijn zodanig uitgewerkt dat zij passen binnen de lokale context. Daarnaast doorlopen de plannen van aanpak het bestaande interne proces van goedkeuring, die eindigt met een formele goedkeuring in de Ministerraad. De conclusie in de inleiding, *In deze situatie is het van cruciaal belang dat Sint Maarten eigenaarschap blijft voelen voor de hervormingen en dat Nederland niet tot probleemeigenaar verwordt*, kan ik dus niet helemaal delen. Uiteraard hebben wij nog niet de ideale situatie bereikt, en ben ik het er ook mee eens dat deze situatie de komende periode aandacht behoeft.

Verder dien ik aan te geven, dat de hulp die momenteel wordt verzocht en is aangeboden, is uiteraard gebaseerd op noodzaak. Noodzaak, die kenbaar werd tijdens het uitvoeren van de eerste uitvoeringsagenda, die de tekortkomingen van met name project beheer binnen de overheid in zijn

algemeenheid heeft blootgesteld; tekortkomingen die met name toe te schrijven zijn aan een gebrek aan capaciteit, expertise en financiën.

Naast het bovenstaande, is het bekend, dat Sint Maarten te kampen heeft met uitdagingen m.b.t. externe procedures rondom o.a. onze Hoge Colleges van Staat, met name de Raad van Advies. Bijvoorbeeld, het tijdbestek welke nodig is voor degelijke wetstechnische toetsing, is niet iets waar de regering van Sint Maarten invloed op heeft. Er is verder geen wettelijk termijn bepaald voor het ontvangen van een reactie/rapport van de Raad van Advies. Afgesproken is dat gestreefd wordt om binnen een periode van 4 tot 6 weken, advies uit te brengen.

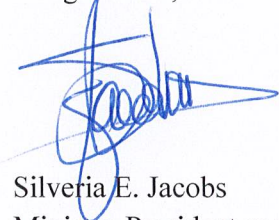
Verder blijkt nu, in praktijk, dat een groot deel van de hervormingen wettelijk geregeld dienen te worden, wat inhoud dat bestaande wetgeving dient te worden aangepast, of nieuwe wetgeving dient te worden opgesteld. Dit heeft als uiteraard tot gevolg een toename van de verzoeken aan de Raad van Advies, waardoor ook zij genoodzaakt zijn te prioriteren. Het effect hiervan is nu al merkbaar op de afgesproken deadlines van de maatregelen C.6 en E.9.

Voor wat betreft de opmerking die is geplaatst bij de maatregel B8 en B9, kan ik u informeren dat Sint Maarten feitelijk niet kon instemmen met de inhoud van de roadmap omdat de methodologie van de onderhavige doorlichting niet conform normale standaarden is verricht. Daarentegen zijn wel ruime conclusies getrokken en zijn er aanbevelingen gedaan op basis van de bevindingen van een beperkte groep van belanghebbenden. Inmiddels is er in overleg met de tijdelijke werkorganisatie (TWO) consensus bereikt over de voortgang van de roadmap, hetgeen deze week nog wordt geformaliseerd.

Tot slot wil ik u tevens wijzen op een onjuiste vermelding in de toelichting bij B8 en B9, namelijk dat ik niet in gesprek wilde treden met de ingeschakelde expert. Dit was namelijk geen kwestie van onwil, maar onmacht, omdat het destijds gewoonweg niet gelukt is om op tijd een afspraak vast te leggen om de deadline te kunnen halen. Gezien het voorgaande zie ik graag een correctie in de toelichting op dit punt.

Ik hoop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Silveria E. Jacobs
Minister-President van Sint Maarten

Bijlage C: Reactie Tijdelijke Werkorganisatie op Zienswijzen

De TWO is erkentelijk voor het feit dat Aruba, Curaçao en Sint Maarten binnen zeer kort tijdsbestek een zienswijze op de Uitvoeringsrapportage hebben verstrekt, ondanks dat de nieuwe werkwijze (conform consensus rijkswetsvoorstel COHO) kort van tevoren is geïntroduceerd.

Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba

In de zienswijze van Aruba geeft het land aan zich grotendeels te kunnen vinden in de informatie zoals gepresenteerd in de Uitvoeringsrapportage. In het kader van werkdruk geeft Aruba aan prioritering belangrijk te vinden, iets wat ook bij het opstellen van de Uitvoeringsagenda's steeds wordt meegenomen. Ook deelt de TWO de opmerkingen van benodigde samenhang in het landspakket en het belang van effectiviteit als criterium dat nooit uit het oog mag worden verloren. In de uitwerking van de maatregelen zal dit dan ook altijd centraal moeten staan, waarbij ook objectieve criteria van belang zijn.

In de zienswijze gaat Aruba nog nader in op een aantal onderwerpen:

- De kwestie werkdruk wordt genoemd, waarbij ook wordt gewezen op het belang van eenduidige en heldere communicatie. De TWO onderkent dit, waarbij wordt opgemerkt dat bij een organisatie in oprichting dit soms nog niet optimaal verloopt.
- Het punt van regionale afstemming wordt, bijvoorbeeld in het geval van de door Aruba genoemde normering van de topinkomens, ook nadrukkelijk geadresseerd.
- Ambtelijk is al gesproken over een praktische invulling van de samenwerking tussen COHO, Aruba en CAft, juist om te zoveel mogelijk te voorkomen dat organisaties tegengestelde insteken hanteren. In vervolgoverleg tussen de landen en het C(A)ft zal verder moeten worden gesproken over hoe de kosten van de overeengekomen hervormingen en maatregelen worden verwerkt in de respectievelijke landsbegrotingen. Ook moet worden gesproken over de onderlinge rol- en taakverdeling daarbij.
- De reactie vanuit Aruba op de rapportage over een aantal specifieke maatregelen is helder en geeft geen aanleiding tot discussie.
- Over de termijn om een zienswijze op te stellen zal ten behoeve van de volgende rapportage met het land worden gesproken over haalbaarheid van termijnen.

Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao

In de zienswijze op de Uitvoeringsrapportage wordt door Curaçao een aantal onderwerpen geadresseerd, waarop de TWO hieronder reageert.

1. Het volgens de TWO ontbreken van een goed werkende programmaorganisatie.

De TWO is verheugd dat Curaçao nu een formele hervormingscommissie heeft ingesteld en maakt graag op korte termijn concrete werkafspraken over de onderlinge samenwerking, zodat voortgang geboekt kan worden met de uitvoering van landspakket.

2. Het volgens de TWO ontbreken van helderheid over de beschikbare werkbudgetten.

Met de in de concept-uitvoeringsrapportage genoemde werkbudgetten worden de operationele werkbudgetten van het voormalig Coördinatie Monitoring Team (CMT) bedoeld, die deels al gereserveerd waren voor een aantal maatregelen uit het

landspakket, waaronder het vastgestelde plan van aanpak van maatregel B.8. Dit punt is in de definitieve uitvoeringsrapportage verhelderd.

De TWO deelt het standpunt dat overleg moet worden opgestart tussen de landen en het C(A)ft over hoe de overeengekomen hervormingen en maatregelen worden verwerkt in de respectievelijke landsbegrotingen. Ook moet worden gesproken over de onderlinge rol- en taakverdeling daarbij.

3. Annulering werkbezoek TWO 25 augustus – 2 september 2021 en gevolgen daarvan.

De TWO herkent zich niet in de bewering dat de agenda van het werkbezoek niet zou zijn afgestemd. De voorgenomen reis was vooraf aangekondigd en er heeft overleg plaatsgevonden over de agenda, die gewoonlijk gezamenlijk wordt opgesteld.

4. Voortgang hervorming van het kansspelbeleid (H.2/H.19).

De TWO heeft kennisgenomen van de reactie van Curaçao over het kansspelbeleid. Het is goed te vernemen dat Curaçao dit dossier voortvarend ter hand neemt. Er dient echter wel afstemming over plaats te vinden met Nederland. Het is noodzakelijk om in de uitvoeringsagenda voor Q4 van 2021 tot concrete afspraken te komen over het vervolgtraject. Daarbij moet de doelstelling van maatregel H2 nadrukkelijk worden gezien in combinatie met de doelstelling van maatregel H19.

5. Plan van aanpak minimaliseren verliezen CMC (F.3)

6. Plannen van aanpak fiscaal stelsel (C.1) en Belastingdienst (C.4)

De TWO heeft kennisgenomen van de onder punt 5 en punt 6 gegeven toelichting van Curaçao op de maatregelen in de uitvoeringsagenda waarvan de planning werd voorgeschreven door de RMR van 18 juni 2021. De TWO wijst erop dat, conform het RMR-besluit van 18 juni jl., deze plannen van aanpak gezamenlijk met Nederland moeten worden voorbereid, dan wel door Nederland onderschreven dienen te zijn.

7. Voortgang Schommelfonds (E.4)

Conform de brief van staatssecretaris Knops op 31 augustus jl. aan minister-president Pisas ziet de TWO een concept plan van aanpak over de implementatie van de maatregelen met betrekking tot de compliance en de beheerskosten van de SVB en de planning van de wetgevingstrajecten zo spoedig mogelijk tegemoet. Bedoelde voortgangsrapportage ziet op de reeds ondernomen activiteiten tot dusver. De voortgangsrapportage kan gezamenlijk met het plan van aanpak worden toegestuurd.

Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten

De TWO deelt de visie van Sint Maarten dat technische assistentie op een aantal terreinen nodig is. Dit zal bij het opstellen van de volgende Uitvoeringsagenda's steeds meegenomen moeten worden.

Sint Maarten gaat in haar zienswijze in op processen die buiten de verantwoordelijkheid van de overheid vallen en de voortgang kunnen belemmeren; specifiek wordt verwezen naar wetgevingstrajecten die een wetstechnische toetsing van de Raad van Advies behoeven. Hier heeft de TWO begrip voor en vraagt Sint Maarten om hierover in nauw contact te blijven met de TWO.

Voor wat betreft maatregelen B.8 en B.9 deelt Sint Maarten de visie op de voortgang zoals verwoord in de Uitvoeringsrapportage. Sint Maarten heeft echter verzocht om aanpassing van de toelichting bij deze maatregelen; dat verzoek is ingewilligd en de tekst in de rapportage is aangepast.